

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2007-2 Sayı/Issue: 15

HOCAM YAHYA ÖZSOY

Prof. Dr. Ali GÜLER*

Yaşam sürecinde sık sık bir kavramdan söz edilir. Bu kavram “ölümsüzlük” olarak nitelendirilir. Bir ölümlüyü ölümsüz kılan sır nedir? diye sorulabilir. Bu bir tür evrensel yargıdır. Yaşayanlara apaçık bir uyarıdır. Dünyaya gelen her canlı ölüme adaydır. Bu kaçınılmazlığı toplumsal anlamda, anlamlı kılmanın yolu ise yaşadığı sürece iz bırakabilmektir. Yaşlanmışlığı özgün kılan da eser bırakmaya bağlıdır. Milyarlarca ölen insanın bıraktığı eserlerin sınırlı sayıda olması bu ölümsüzlük anlayışını daha da önemli kılmaktadır. Yahya ÖZSOY bu şansı yakalayanlardan biridir. Tüm yaşamı boyunca bunu kanıtlamış bir kişidir. Bunu birkaç boyutta irdelemek gerekir; insan olarak, bilim insanı olarak ve yönetici olarak Yahya ÖZSOY.

İNSAN OLARAK YAHYA ÖZSOY

Bir bilim adamını ya da öğretim üyesini en yakından tanıyanlar öğrencileridir. Eğitici-eğitilen ilişkisinde olumlu, olumsuz anılar öğretim sürecinde iz bırakırlar. Yahya ÖZSOY ile ilk tanışıklığımız Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde yüksek lisansta aldığım “konuşma eğitimi” dersiyle olmuştu. O dönem lisede felsefe grubu dersleri öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak Ankara-Keçiören Lisesi’nde çalışmaktaydım. Başlangıçta dersin adı bana yadırgatıcı bir izlenim vermişti. Bunca yıldır konuşan insanlara bunu yeniden okutmanın anlamını sorgulamıştım. Kısa bir süre sonra aynı kaygıları ürkek bir biçimde hocaya aktarma gereksinimi duydum. Bana olan tepkisi o güne dek karşılaşmadığım bir biçimde olmuştu. Oldukça sevecen ve yumuşak bir tavırla Türkiye’de insanlar gerçekten konuşabiliyorlar mı? Yüz yüze iletişimde insanlar açık, basit ve sade bir biçimde birbirlerini anlayabiliyorlar mı? Bu sorularını bir dönem boyunca sorguladım. Aslında bu bilimsel bir ilkeydi. Bilimin görevi de bu idi. Evrende var olanları sistemleştirip insanlığın hizmetine açık, basit ve sade olarak sunmaktır. Yıllarca tanışıklığın verdiği birikimler, insan olarak Yahya

* AİBÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZSOY'un şu insanı özelliklerine tanık olunmuştur:

- Çalıştığı alan, insanı anlamaya ve tanımaya yöneliktir. Bu yönüyle düzenli, sabırlı bir kişilik yapısına sahiptir.
- İnsanların kaynaşmalarına tüm gücüyle yardım eder, çoğu kez bunu başarırdı.
- Eğlencenin, insan yaşamının kaçınılmaz bir gereksinimi olduğunu savunurdu. Yemekli toplantılarda mutlaka bulunur, eğlenceleri seyrederek, gerektiğinde ertesi gün toplar, hoş bir tutumla eleştirirdi. Her halde eğlenirken ya da oynarken de insanların eğitilebileceklerine inanırdı. Tüm ısrarlara rağmen onun biriyle dans ederken görmedim.
- Gerçek bir öğretmendi. Köy enstitüsü mezunuydu. Öğrendiklerini yaşamı boyunca uygulamaya çabalardı. Yaşamının son yıllarında birlikte çalışma olanağı bulmuştum. Her işi planlı yapmayı severdi. Elli yıllık meslek yaşamının yorgunluğu son dönemlerinde çalışmalarına da yansıyor. Kurum içi olumsuzluklara açık tepki vermekten kaçınırdı. Ancak çok üzülüğünü sık sık gözlemledim.
- Esprili bir konuşma tarzı vardı. Eğitim fakültelerinde eski ile yeniyi kaynaştırmak gibi bir kaygı taşıyordu. İnsanların edindikleri davranışları değiştirmek oldukça güçlü. Bu konudaki yaklaşımı da esnekti. İnsanların koşullandıkları alanda değiştirmenin bir zaman sorunu olduğunu sık sık vurgulardı. Örneğin bir gün birlikte dekan yardımcısı odasına girerken, odaya yeni taşındığımdan anahtarı bulmakta biraz zorluk çektim. Bak Ali dedi; biz körlerin eğitiminde bunu rahatlıkla öğretiyoruz. Anahtarlıkta onun yerini tayin et, bakmana gerek kalmaz, ya sağdan ya da soldan bir sıra ver, rahatlıkla bulursun.
- Cömert bir insandı, ikramdan hoşlanırdı. Sık sık Ali'm "et ile rakı tatarın hakkı" derdi. İnsanların mutluluklarını paylaşmayı severdi. İş yerinde, evinde titizliği gözden kaçmazdı. Bakımlı biriydi. Özel yaşamında da evi ve eşi de aynı yolu izlerdi.
- İnsanları eleştirmeyi dolaylı yoldan yapardı. Meslektaşlardan biri sınav sonuçlarını çok geç vermişti. Daha doğrusu öğretim elemanını bulmakta zorluk çekildi. İlerleyen zamanda aynı öğretim elemanı motosikletiyle bir yara almıştı. Göğüs kemikleri zedelenmişti. Boynu sarılı biçimde merdivenlerden çıkarken "hocam arkadaşımız kaza geçirdi, dedim. Ali'm diğer uyluk kemiğini de sen kır" demişti. Arkadaş sonradan acaba hocam espri mi yaptı yoksa bana mı kızdı, demişti. Belli ki meslektaşı görevinde sorumluluğunu bilme yönünde uyarılmıştı. İzlediği bu yol bir tür "doğurtmaca" idi. Her karşılaşan kendisinden bir pay alırdı.
- Konuşurken durağanlıktan zaman zaman insanları uyarıcı, hızlı bir konuşma yolunu izlerdi.

- Bencil değildi, yanındakileri daima kollardı. Kendisinin görevi gereği katıldığı yemeklere yardımcılarının da katılmasını ister ve bunu önceden ayarlardı.
- Bilmediğini mutlaka danışır. Bununla insanların yanlışlarının azalacağına inanırdı.

BİLİM ADAMI OLARAK YAHYA ÖZSOY

Kimi ülkelerin belirli bilim dallarının öncü insanları vardır. Belki de bu şansı yakalayanlar en mutlu insanlardır. Yahya ÖZSOY, Mithat ENÇ'in önderliğinde kurulup geliştirilmeye çalışılan özel eğitimin Türkiye'deki ilk önderlerinden biridir. Doğan Çağlar'la birlikte bu yorucu, güç alanın Türkiye'deki ilk bilim adamları olarak ulusal boyutta özel eğitime gereksinim duyan milyonlarca ailenin umut ışığı olmuşlardır. Belli sayıdaki üniversitelerde özel eğitim alanında çalışan ikinci kuşak bilim adamlarının tamamına yakını Yahya ÖZSOY'un öğrencileridir. Yakın alanlara da hizmet sunan hocamız, bilim adamı dinginliğine sahip bir kişi idi. Bilim adamı olarak öncü rol oynamaları, onların işlerini daha da güçleştirmekteydi. Yahya hoca ağırlıklı olarak konuşma eğitimi üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmaktaydı. Gerek ders aldığım gerekse birlikte çalıştığım dönemlerde, bilim adamı olarak şu kişilik özelliklerini hayranlıkla izlemiştir:

- Türk toplumunda gerek iş etiğinde gerekse akademik düzeyde karşılaşılan temel sorunlardan biri "vefa duygusu"dur. Yahya ÖZSOY geçmişin tüm olumsuzluklarını, olumluluklara yönelten bir bilim adamıydı. Yetiştirdiği okulların kendisine verdiği iş eğitimi olgunluğunu yaşamına uygulayabilen bir kişi idi. Yazlığında toprağı ellerken bile yardıma gereksinim duyan bir canlıya dokunur gibi okşardı. Toprağı seven bir toprak adamıydı. Bahçesindeki çiçeklerin yetiştirilmesi bile özel eğitime muhtaç çocukların yetiştirilmesi düzenindeydi. Sağlığında Koca Ali'deki yazlığının küçük bahçesinde yetiştirdiği çiçekler bir bilimsel kaygı ve kuşkusu gibi özenle korunurdu.
- Bitkilere olan bu bağlılığı, insanlar için de geçerliydi. Hataları, hoşgörülü bir usta titizliği ile düzeltmeye çalışırdı. Yüksek lisans düzeyinde verdiği ödevlerin tamamı toplumsal sorunlar ve eğitimi kapsayacak biçimde düzenlerdi. Her öğrencinin, özeleştirme yapmasına olanak verirdi. Sınıftaki öğrencileri olarak hepimiz değişik bölgelerden gelen ve çoğu öğretmen olan insanlardan oluşmaktaydı. Her birimizin yetiştirdiği toplumsal ortama bağlı yöresel açmazları bulunmaktaydı. Kendimizi sorgulamamızı istemişti. Bu aynı zamanda yazılı sorularından biri idi. Benim o dönem en büyük sorunum "ahlak" kavramını düzgün ifade edemeyişimdi. Ege'li arkadaşların "dükkân", "kâğıt" gibi kavramları doğru yansıtmaya gibi bir engeli bulunuyordu. Bunların yaşamının bir engeli olduğu bilinciyle

açıklayanlara tam not vermişti. 1970'li yıllarda, lise felsefe ve ahlak derslerini büyük bir zorunluluk olmadığı sürece felsefe öğretmenleri okutuyordu. Hocanın bu saptaması sonucu aynanın karşısında her gün ahlak kavramını yüzlerce kez yineledim. Sanırım şimdi doğru konuşma alışkanlığını elde edebildiğime inanmaktayım.

- Bilim adamı gerçek ile söylentiye ayırt edebilen insan olmalıdır. Toplumsal bilimlerde bunu ayarlayabilme olanağı daha da kısıtlıdır. Yahya ÖZSOY'un bunu başarıyla uyguladığına tanık olanlardan biriyim.
- Üniversitelerin temel işlevleri; bilim üretmek, alana insan yetiştirmek ve topluma hizmettir. Bunu yaparken gösterişsiz, yansız irdeleme zorunluluğu vardır. Bilim adamının sadece devletin birliğinde ve dirliğinde taraf olma gibi bir görevi vardır. Yahya ÖZSOY, cumhuriyetin temel değerlerine bağlı, samimi bir Atatürkçü idi.

YÖNETİCİ OLARAK YAHYA ÖZSOY

Yahya ÖZSOY'un yönetim anlayışını birlikte çalıştığım dönemde öğrenmeye çalıştım. 2 Ağustos 1993'te Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ne atandığım gün başladı. O dönem eğitim fakültesi, öğretmen yetiştiren kurumların en son oluşum biçimiydi. "öğretmen okulu", "eğitim enstitüsü", "eğitim yüksek okulu" ve "eğitim fakültesi" bu kurumların her birinin kendine özgü özellikleri bulunmaktaydı. Fakülte öncesi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bu kurumlar anarşi ve siyasallaşmadan yana önemli sıkıntılar yaşamıştı. Geçmişin acı deneyleriyle, üniversiteleşme sürecinde bir kaynaşamama sorunu yaşanıyordu. Egemen olan fısıltı gazetesinde bu yeni yönetimin siyasal anlayışının ne olduğu doğrultusunda idi. Herhalde en rahat olan meslektaşlar, geçmişinde siyasi bir çekişmenin içinde olmayanlardı. Fakülte bir okul iklimindeydi. Büyük bir salon ve oldukça büyük bir masanın etrafında fakülteye uğrayanlar saatlerce söyleşiyorlardı. Doğrusu bu kaynaşma örneğinin yapay bir görüntüsünü verme çabasıydı. Bürokratik işleyiş oldukça hantal ve dağınıktı. Günlü yazıların Ankara'ya gidip gelmesi günleri alabiliyordu. Örneğin ders ücretleri büyük bir deftere yazılıp sonradan ücret bordrolarına yansıtılıyordu. Burada söylenenler, kuşkusuz eleştiri amaçlı değildir; üniversitenin yönetim anlayışı ile Milli Eğitim'in uygulama anlayışlarının farklılıklarını vurgulamayı öngörmektedir. Başlangıçta karşılaşılan sorunlar şunlardı:

- Öğretim elemanlarının tam gün olarak çalışma kaygıları yoktu. Dersi bitiren evi nerede ise onun yolunu tutarmış. Aylarca kuruma uğramayanlar olurmuş. O dönem bu alışkanlıklar devam ediyordu.
- Egemen olan bürokratik iklim geleneksel boyuttaydı. Öteden beri aralarında örtül de olsa siyasi bir gerilim vardı.
- Fakültede sınıfların oluşumu, lise tarzındaydı. Örneğin, 1-A, 2-B, 4-C

gibi.

- Yeni oluşum, apaçık olmasa da bir hoşnutsuzluk yaratmıştı.
- Öğretim elemanlarının özlük hakları, kimileri için askıda bulunuyordu. Yaptıkları görevler ile kadroları uyuşmuyordu.

Fakülteye dekan olarak ilk atanan, bunları düzeltmek zorundaydı. Üstelik Üniversite Rektörü Kemal GÜÇLÜOL'un kesintisiz desteği vardı. Bütün bu olumsuzluklara karşın Eğitim Fakültesi'nin mevcut kurumlar içinde en iyi örnek olduğu vurgulanıyordu. Ancak yeni uyum sürecinde ivedi önlemler alınmalıydı. Dekan Bey sana sınırsız yetki tanıyorum. Gençsin, benden daha uzun süre çalışacaksın, yazdığın her yazıya imza atarım. Yeni kurulan üniversitelerin en önemli güçlüğü bir üniversite geleneği oluşturmamalarıydı. Sonradan bir araya gelen öğretim elemanları geçmişlerindeki tüm olumsuzlukları, yeni kurumlarında yineleme eğiliminde olmuşlardır. Böyle çekişmeli ortamlarda oldukça dikkatli davranma zorunluluğu vardı. Nitekim yeni yönetimden mutlu olmayan bir grup öğretim elemanı, bir ulusal televizyon kanalında yüzlerini kapatarak ölçsüz eleştiriler yapmışlardı. Kaldı ki kamuoyunun yeni kurulan üniversitede personel istihdamında yerel tutum izlenmesi yönünde bir beklenti içindeydiler. Bu dönemdeki gerek fakülte gerekse üniversite boyutunda sıkı bir dayanışma gerekliydi. Yahya ÖZSOY'un Dekanlığı'nda izlenen yönetim anlayışı şu boyutlarda irdelenebilir:

- Eski ile yeniye kaynaştırma amacıyla sık sık yemekler düzenlendi. Burada başlangıçta yadırganan durum eşli ya da eşsiz katılma ile ilgili sızlanmalar oldu. Hoca bunu esprileriyle rahatlıkla geçiştiriyordu.
- En önemli gelişme tam gün yasasının öğretim elemanlarına hatırlatılmasıydı. Birer yazı ile tüm öğretim elemanlarına duyuruldu. Sarı zarfın rahatsızlık yarattığı söylenebilir. En büyük rahatsızlık, iş kuran öğretim elemanlarında oldu. Yüz yüze görüşüldü. İki seçenek sunuldu. Birincisi yaptıklarının yasal olmadığı ve göreve gelmenin zorunlu olduğuydu. İkincisi emeklilik haklarını elde edenlerin emekli olmalarıydı. Emekli olmak isteyenlere bir süre verildi. Sonunda sorun bir duyarlılıkla çözüldü.
- Kampüse taşınmak gündeme gelince yeniden tedirginlik arttı. Öğretmenler odasının keyifli ortamı kaybolmak üzereydi. Kurumu yeterince tanıyamıyorduk. Rahmetli Dr. Hikmet Bayram'dan destek istedim. Bir tür sosyometri tekniği ile hangi arkadaşların birlikte oturabileceği saptandı. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde ayrılan odalara ikişerli olarak yerleştirildi. Ardından dekan, bir akademik kurul topladı. Orada belirgin olarak kaynaşamamanın ipuçları belirdi. Söylenen sözlerin başında "yüzyıllık geleneğimizi, Elazığ'dan gelerek bozdunuz". Elazığ'dan fakülteye gelen ilköğretim üyesiydim. Hoca söylenenleri sabırla dinledi. Bozulan bir şeyin olmadığını vurguladı. Eğer ısrar ederseniz soruşturma açabileceğini belirtti.

- İlk defa fakülteye araştırma görevlisi, yardımcı doçent ve yüksek lisans öğrencisi alındı. Başvuran öğrencilere boşuna başvurmayın onların alacakları bellidir, denmişti. Rektör, dekan ve dekan yardımcısı olarak ben o jürilerde görevliydim. Alınan öğrencilerin tamamına yakını o fakültenin mezunuydu. Bir özeleştiri yapmak gerekirse yıllar sonra o seçimin tam anlamıyla isabetli olduğunu söyleyemem. Çoğu bilimsel bir tutum yerine çıkar yelpazesinin bir yerinde göründüler. Yahya ÖZSOY sağ olsaydı, buna çok üzülürdü. Ama insanların gelecekte nasıl bir tutum sergileyeceklerini önceden kestirme olanağı yoktur.
- Yahya ÖZSOY, özlük haklarına oldukça saygılıydı. Bu konuda bir uygulama yapacağı zaman üst yönetimle uzlaşa arardı. Çalıştığım dönemde izlenen yol şuydu. Herhangi bir kişi suç işlemiş ise cezasını çekmelidir. Bunun dışında her türlü ötekileştirmeden uzak durulmalıdır. İnsan hakkını ödememenin ağır bir suç olduğunun savunucusuydu. O dönemde hiçbir insan rektör ya da dekan benim özlük hakkımı vermedi, diyemez. Karar sürecinde üst yönetimle kendi kararlarını, insanların mağdur edilmemeleri üzerine planlıyordu. Bu süreçte Yahya ÖZSOY'un etkin bir rolü olmuştur.

Yahya ÖZSOY, hocamdı, çalışma arkadaşığıydım. Ölümü beni oldukça sarsmıştır. Adını andıkça yüreğimin sızladığını tüm samimiyetimle söyleyebilirim. Yaşam felsefeme ışık tutan yüce bir insandı.

Anısı önünde saygıyla eğilirim.